

به نام خدا

کتاب فارسی

(فعالیت های خوانداری)

سوم دبستان
نیازهای ویژه
(ذهنی)

۱۳۹۶

وزارت آموزش و پرورش
سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف: معاونت برنامه‌ریزی آموزشی و توان‌بخشی، کارشناسی برنامه‌ریزی

آموزشی و درسی کودکان و دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی

نام کتاب: فارسی (فعالیت‌های خوانداری، کد ۳۹/۸ (ب))

مؤلفین: محبوبه ضرغام‌پور، فخرالسادات موسوی، طاهره پور سلیمان، معصومه شجاعی، فائزه افتخاری

مدیر هنری: مجید ذاکری

طراح گرافیک و صفحه‌آرایی: سید علی موسوی

طراح جلد: سید علی موسوی

تصویرگر: الهه آقا میرعلی‌اکبری، سونیا مهاجر

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ: اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

تهران - خیابان ایرانشهر - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن: ۹ - ۸۸۳۱۱۶۱   دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶   کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وبگاه: www.chap.sch.ir

چاپخانه: شرکت افست (سهامی عام)

نوبت چاپ و سال انتشار: دوم ۱۳۹۶

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۲۵۲۱-۰

حق چاپ محفوظ است.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش

وزارت آموزش و پرورش سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

باسمه تعالی

فرآیند تولید برنامه‌ی درسی مجموعه فعالیت‌های نظام‌مند و طرح‌ریزی شده‌ای است، که تلاش دارد ابعاد چهارگانه زیر نظام برنامه‌درسی (طراحی، تدوین، اجرا و ارزشیابی) را در یک بافت منسجم و هماهنگ با غایت و اهداف نظام تعلیم و تربیت رسمی سامان‌دهی نماید.

در تدوین محتوای کتب دانش‌آموزان با نیازهای ویژه که بخشی از فرآیند برنامه‌ریزی درسی است، سعی شده تا ملاحظات ساحت‌های تربیتی حاکم بر فلسفه تعلیم و تربیت که ناظر بر رشد و توانمندی دانش‌آموزان برای درک و فهم دانش پایه و عمومی، کسب مهارت‌های دانش‌افزایی، به کارگیری شیوه تفکر علمی و منطقی، توان تفکر انتقادی، آمادگی جهت بروز خلاقیت و نوآوری و نیز کسب دانش، بینش و تفکر فناورانه برای بهبود کیفیت زندگی است، مورد توجه قرار گیرد. این محتوا با فراهم نمودن فرصت‌های مناسب برنامه‌درسی ضمن تأکید بر انعطاف در عین ثبات و همه جانبه‌نگری و توجه به هویت ویژه متریبان با نیازهای خاص، زمینه‌ساز دستیابی دانش‌آموزان به کسب شایستگی‌های لازم (توانمندی‌ها، مهارت‌ها) می‌باشد.

امید است این محتوا در تحقق اهداف مؤثر باشد و معلمان عزیز و گرامی با بهره‌گیری از این کتاب بتوانند فراگیران را در دستیابی به صلاحیت‌های فردی و اجتماعی یاری نمایند.

این کار بزرگ حاصل همکاری صمیمانه کارشناسان سازمان آموزش و پرورش کودکان استثنایی و گروه‌های تألیف کتاب‌های درسی می‌باشد، شایسته است از تلاش و مساعی تمامی این عزیزان و همکاران سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت متبوع که در مراحل چاپ و آماده سازی ما را یاری داده‌اند، تقدیر و تشکر نماییم.

در اینجا از همه همکاران و صاحب‌نظران درخواست می‌نمایم، تا نظرات و پیشنهاد های خود را درخصوص این محتوا به این سازمان منعکس نمایند.

دکتر مجید قدمی

معاون وزیر و رییس سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

سخنی با همکاران

خداوند متعال را شاکریم که در راستای سند تحول بنیادین و تغییر نگرش ها در قلمرو آموزش و پرورش توانستیم در چهار چوب برنامه درسی زبان، به بازنگری برنامه درسی فارسی و تولید محتوای جدید پرداخته و کتاب فارسی پایه سوم را به همین اساس تالیف و سازماندهی نماییم.

برای آموزش فارسی در پایه سوم دو کتاب در نظر گرفته شده است.

(الف) کتاب فارسی (فعالیت های خوانداری) شامل : مهارت های شفاهی زبان

(ب) کتاب کار فارسی (فعالیت های نوشتاری) شامل : مهارت های کتبی زبان

کتاب فارسی (خوانداری) پایه سوم در هفت فصل با مضامین نهادها، بهداشت، اخلاق فردی و اجتماعی، طبیعت، ایران من، هنر و ادب و مناسبت ها تنظیم شده است. که با ستایش پروردگار آغاز و به نیایش ختم می گردد و با خط نسخ نگاشته شده است.

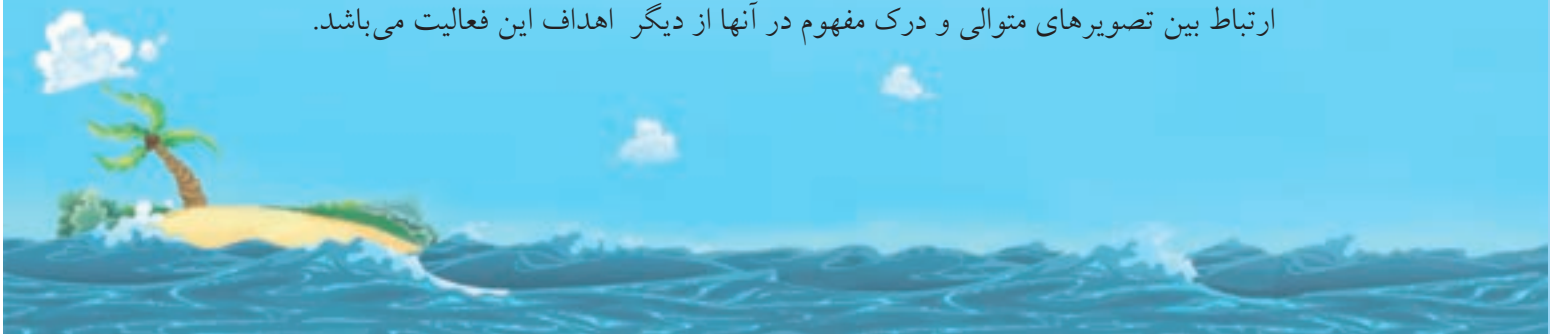
در هر درس زبان آموز اطلاعات و معارف را از طریق متن درس ها و آموزه ها دریافت می کند این کار سبب پرورش ذهن و زبان ، گسترش دامنه واژگان و تقویت تفکر دانش آموز می شود.

اولین سطح خواندن ، روان خوانی (خواندن درست و روان یک متن) و سطح دیگر آن درک متن می باشد که با کمک تصویرها و متن ، درک و دریافت تسهیل می شود. پس یکی از هدف های خواندن متن هر درس در کتاب فارسی سوم تقویت توانایی ادراکی زبان آموزان می باشد.

بدانیم که : هدف از این فعالیت گسترش واژگان و شناخت معانی مختلف یک واژه هم چنین به کارگیری واژه جدید در نوشتن و سخن گفتن می باشد. واژه جدید ابتدا در قالب جمله و سپس به صورت واژه و هم معنی آن آموزش داده می شود.

فکر کن و بگو: این فعالیت با هدف ارزیابی درک دانش آموز از محتوا و پیام درس تنظیم شده است. در اینجا نیز پرسش ها جنبه الگویی دارد و آموزگار به فراخور درک دانش آموز علاوه بر پرسش های مطرح شده به انتخاب پرسش هایی از متن درس می پردازد.

-بین و بگو: این فعالیت با هدف تقویت فرآیند های ذهنی ، توجه ، تمرکز . واکنش نسبت به پرسش ، درک تصویری ، گسترش دامنه واژگان ، رشد توانایی تبدیل دیده ها به گفتار ، جمله سازی ، بیان شفاهی دیده ها و نکات دیگری که ممکن است دانش آموزان به طور ویژه به آن توجه داشته باشند، تنظیم گردیده است. نظم فکری، تقویت حافظه بصری، توانایی برقراری ارتباط بین تصویرهای متوالی و درک مفهوم در آنها از دیگر اهداف این فعالیت می باشد.

پرسش‌های مطرح شده جنبه الگویی دارد و معلم می‌تواند علاوه بر آن پرسش‌های دیگری نیز مطرح نماید. سوالات می‌تواند هم مربوط به تصاویر و هم سوالات واگرا در ارتباط با خود تصویر و خود دانش‌آموز باشد. پاسخ‌ها می‌تواند به صورت فردی یا گروهی باشد بدین صورت شرایط برای یادگیری مشارکتی فراهم می‌شود.

بگرد و پیدا کن: این تمرین در کتاب فارسی بدین منظور است که دانش‌آموز ضمن تمرکز و توجه و بازخوانی مجدد درس، دوباره به متن درس رجوع کند و به صورت هدفمند کلمه‌های خواسته شده را بیابد.

بیاموز و بگو: برای به کارگیری درست زبان و توفیق در برقراری ارتباط گفتاری و نوشتاری و نیز سامان دهی بهتر فکر و ذهن دانش‌آموز نیازمند است که الگوهای دستورهای صحیحی را در زبان فارسی معیار بداند و عادت کند تا آنها را در گفته‌ها و در آینده در نوشته‌های خود بکار برد. این تمرین، شروعی برای برقراری ارتباط گفتاری و نوشتاری، درک خوانداری و نوشتاری است. در این فعالیت دانش‌آموز با بعضی از قواعد و نکات دستوری زبان فارسی آشنا می‌شود.

باهم بخوانیم: شامل اشعاری است که مکمل و هم سو با محتوای هر فصل می‌باشد این اشعار برای دانش‌آموز گذشته از ایجاد نشاط و شگفتگی روح، زمینه‌ای مناسب برای زبان آموزی، شناخت واژگان، آشنایی با مفاهیم و ارزش‌های اجتماعی، اخلاق، علمی و فرهنگی است و در انتخاب آنها سعی شده ملاک‌های زیر مدنظر باشد.

-ریتیم و آهنگ مناسب

-هم سویی با محتوای هر فصل

-استحکام زبانی و دارا بودن تصویرهای شعری و خیال انگیز.

می‌توانم بخوانم: در پایان هر فصل یک متن «می‌توانم بخوانم» پیش‌بینی شده است. این متن‌ها در راستای محتوای همان فصل می‌باشد. اصلی‌ترین هدف آموزشی آن، پرورش و تقویت مهارت درست خواندن، ایجاد عادت به مطالعه، افزایش واژگان خوانداری است و فرصتی است که زبان‌آموز توانایی و قابلیت‌های خواندن خویش را به نمایش بگذارد. متن می‌توانم بخوانم در قالب داستان‌هایی از یک جنگل سبز می‌باشد و دارای جاذبه و کشش‌های فراوان می‌باشد.

فهرست

۹ ..... خداوند رنگین کمان

۱۰ ..... با هم بخوانیم (خدای خوب و مهربان)

فصل اول: نهادها

۱۲ ..... درس اول: پاییز و مدرسه

۱۷ ..... با هم بخوانیم (ماه مهر)

۱۸ ..... درس دوم: کتابخانه ی کلاس

۲۳ ..... می توانم بخوانم (برفی و لاکي در کتابخانه)

فصل دوم: بهداشت

۲۶ ..... درس سوم: خرس کوچولو و عینک

۳۱ ..... درس چهارم: خوراکی های مفید

۳۶ ..... با هم بخوانیم (شیر)

۳۷ ..... می توانم بخوانم (دانی و خوراکی مفید)

فصل سوم: اخلاق فردی و اجتماعی

۴۰ ..... درس پنجم: یک تصمیم درست

۴۵ ..... باهم بخوانیم (کار خوب)

۴۶ ..... درس ششم: کیف پول

۵۱ ..... می توانم بخوانم (برفی گم می شود)

فصل چهارم: طبیعت

- درس هفتم: رود پر آب ۵۴
- باهم بخوانیم (خورشید) ۵۸
- درس هشتم: گردش در کوه ۵۹
- می توانم بخوانم (یک کاردستی زیبا) ۶۴

فصل پنجم: ایران من

- درس نهم: ایران زیبای من ۶۷
- با هم بخوانیم (فرزندان ایران) ۷۲
- درس دهم: شهر من کرمان ۷۳
- می توانم بخوانم (مرغابی از سفر برگشت) ۷۷

فصل ششم: هنر و ادب

- درس یازدهم: کلاس نقاشی ۸۰
- باهم بخوانیم (نقاشی من) ۸۵
- درس دوازدهم: لاک پشت و مرغابی ها ۸۶
- می توانم بخوانم (یک تابستان خوب) ۹۱

فصل هفتم: مناسبت ها

- درس سیزدهم: روز پدر ۹۴
- باهم بخوانیم (یا علی (ع)) ۹۹
- درس چهاردهم: شب یلدا ۱۰۰
- می توانم بخوانم (روز درخت کاری) ۱۰۵
- شکر خدای مهربان ۱۰۷

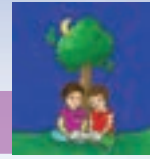
خداوند رنگین کمان

به نام خداوند رنگین کمان   خداوند بخشنده ی مهربان

ای خدای خوب و مهربان، من تو را دوست دارم و از تو
می‌خواهم به من کمک کنی تا خوب درس بخوانم و کارهای خوب
انجام دهم و با دوستان خود مهربان باشم و به پدر، مادر و
آموزگار خود احترام بگذارم.

آمین

خدای خوب و مهربان

داده به ما گوش و زبان
چشم و سرو دست و دهان
ما زنده ایم و پرتوان

خدای خوب و مهربان
بخشیده ما را دل و جان
از لطف و نعمت های او

«عباس یمینی شریف»

فصل اول

نهادها

درس اول: پاییز و مدرسه!

باد برگِ درختان را تکان می‌داد.

آوا و آرمان در حیاط خانه مشغول بازی بودند.

مادر آن‌ها را صدا کرد و به هر یک از آن‌ها یک جامدادی،

زیبا داد.

مادر گفت: پاییز نزدیک است و چند روز دیگر مدرسه‌ها باز

می‌شود.

شما در مدرسه با معلم جدید و دوستان تازه‌ای آشنا می‌شوید.

آوا گفت: ما دوست داریم امسال هم خوب درس بخوانیم و چیزهای جدید یاد بگیریم.

مادر گفت: آفرین بچه‌ها! شما می‌توانید وسایل خود را برای رفتن به مدرسه آماده کنید.

آوا و آرمان خوش حال شدند و مادر را بوسیدند.

بدانیم که

آوا جامدadi جدید دارد.

آوا جامدadi تازه دارد.

بچهها وسایل خود را آماده می‌کنند.

بچهها وسیله‌های خود را آماده می‌کنند.

جدید: تازه

وسایل: وسیله‌ها

فکرکن و بگو

• آوا و آرمان در حیاط خانه مشغول چه کاری بودند؟

• در چه فصلی مدرسه‌ها باز می‌شود؟

• نام معلّم خود را بگو.

ببین و بگو

به تصویرهای بالا نگاه کن.

★ داستان تصویرهای بالا را تعریف کن.

★ نام دوست خود را بگو.

بگرد و پیدا کن

★ کلمه‌های زیر را در متن درس پیدا کن.

تکان می‌داد – جامدادی – وسایل – نزدیک – یاد بگیریم

جمله‌های زیر را می‌خوانم به دقت گوش کن.

درخت‌ها میوه دارند. درخت‌ها یعنی چند درخت

درختان میوه دارند. درختان یعنی چند درخت

درخت‌ها ← درختان

مردان کار می‌کنند. مردان یعنی چند مرد

مردها کار می‌کنند. مردها یعنی چند مرد

مردان ← مردها

☆ حالا تو بگو

دوست‌ها .....

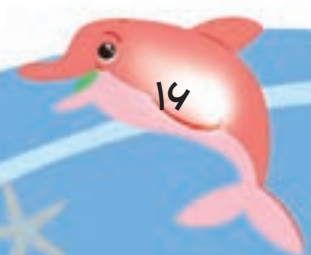
زن‌ها .....

دختران .....

پسران .....

☆ کلمه‌های «دوستان»، «مدرسه‌ها»، «درختان» را در متن

درس پیدا کن و بگو.

ماه مهر

سبزه‌های سبز

زرد زرد شد

بادهای گرم

باد سرد شد

پرکشید و رفت

بلبل از چمن

روی شاخه نیست

یاس و یاسمن

فصل، فصل ماست

فصل بچه‌هاست

«برگرفته از شعر مصطفی رحماندوست»

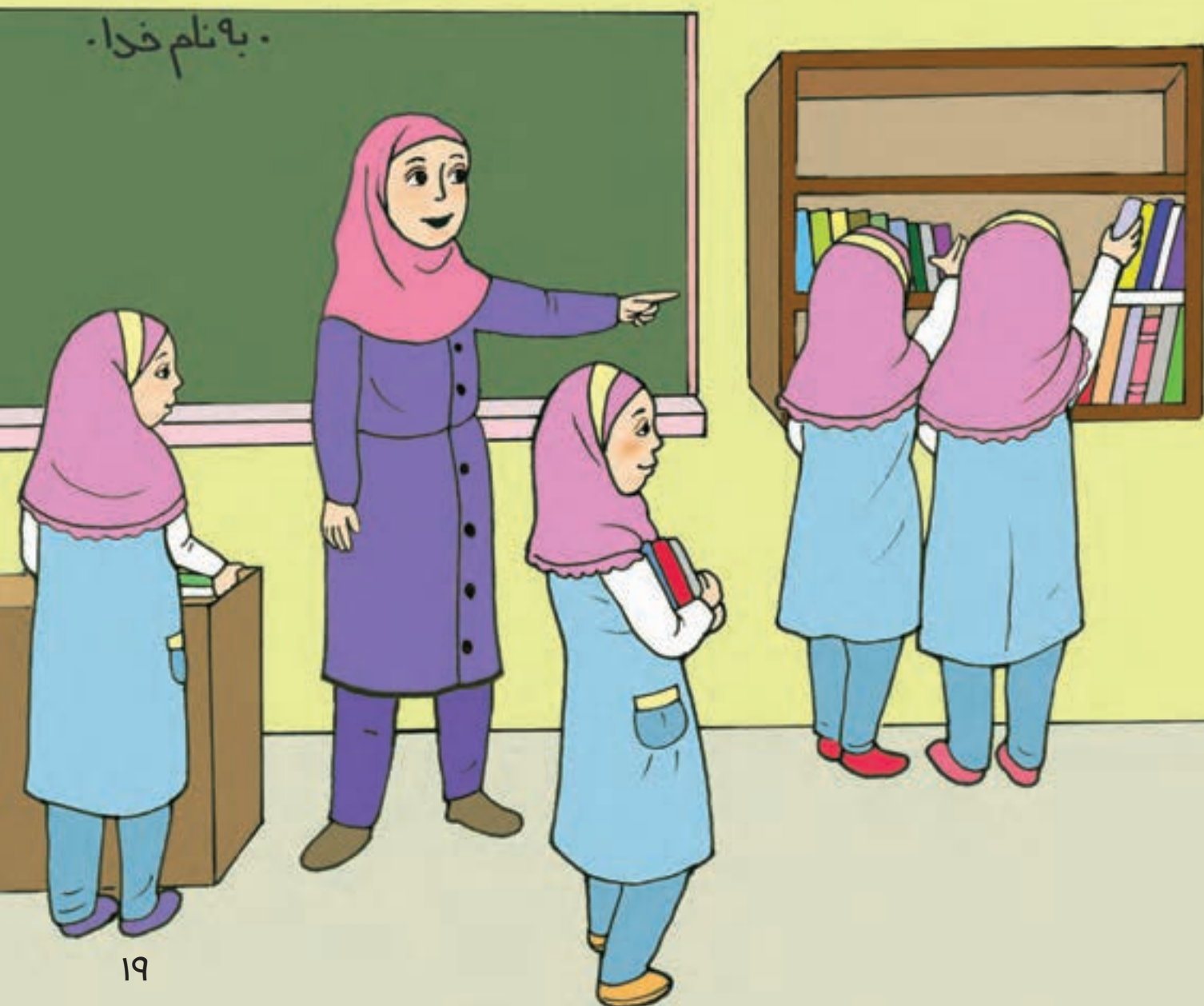
درس دوم: کتابخانه‌ی کلاس

قرار بود دانش‌آموزان کلاس سوم در کلاس خود یک کتابخانه‌ی کوچک درست کنند. آموزگار از آن‌ها خواست کتاب‌هایی را که در خانه دارند به کلاس بیاورند.

بعد از این که دانش‌آموزان کتاب‌های خود را به کلاس
آوردند، آموزگار با کمک آن‌ها، کتاب‌ها را در کتابخانه قرار داد.
آموزگار گفت: شما می‌توانید کتابی را که دوست دارید
بردارید و پس از خواندن آن را سالم و به موقع به کلاس
بیاورید. بچه‌ها ما باید بدانیم که کتاب خوب، چیزهای زیادی به
ما یاد می‌دهد.

بدانیم که

سامان کتاب را به موقع آورد.

سامان کتاب را سروقت آورد.

او کتاب را در کتابخانه قرار داد.

او کتاب را در کتابخانه گذاشت.

به موقع: سروقت

قرار داد: گذاشت

فکرکن و بگو

• آموزگار از دانش آموزان خواست چه چیزی را به کلاس بیاورند ؟

• دانش آموزان کتاب های خود را در کجا قرار دادند؟

• شما به چه کتابی علاقه داری؟

ببین و بگو

به تصویرهای بالا نگاه کن.

★ برای هر تصویر یک جمله بگو.

★ نام کتابی را که خوانده‌ای بگو.

بگرد و پیدا کن

★ کلمه‌هایی که «ها» دارند را در متن درس پیدا کن.

★ کلمه‌های زیر را در متن درس پیدا کن.

کتابخانه – خواندن – به موقع – چیزهای – خواست

بیاموز و بگو

جمله‌های زیر را می‌خوانم به دقت گوش کن .

کتاب + خانه ← کتابخانه

کتابخانه یعنی جایی که در آن کتاب است.

نماز + خانه ← نمازخانه

نمازخانه یعنی جایی که در آن نماز می‌خوانند.

☆ حالا تو بگو

دارو + خانه ← .....

داروخانه یعنی جایی که در آن ..... است.

گل + خانه ← .....

گلخانه یعنی جایی که در آن ..... است.

☆ کلمه‌ی «کتابخانه» را در متن درس پیدا کن و بگو.

برفی و لاکي در کتابخانه

در جنگل سبز، خرگوش سفیدی به نام «برفی» با پدر و مادر خود زندگی می‌کرد. او با یک لاک‌پشت کوچک به نام «لاکی» دوست بود. آن‌ها در مدرسه‌ی جنگل سبز درس می‌خواندند. پدر برفی در کتابخانه‌ی جنگل کار می‌کرد.

یک روز برفی و لاکی به کتابخانه رفتند.
در آن جا چند نفر مشغول خواندن کتاب بودند.
برفی با صدای بلند پدر را صدا کرد و پدر با مهربانی به او
گفت:

پسرم در کتابخانه نباید با صدای بلند صحبت کنیم.
پدر به هر یک از آن ها یک کتاب داستان داد. برفی و لاکی
به آرامی مشغول خواندن کتاب شدند.

فصل دوم

بهداشت

درس سوم: خرس کوچولو و عینک

خرس کوچولو با خجالت وارد کلاس شد، او سلام کرد و در جای خود نشست.

خرس کوچولو برای اولین بار عینک به چشم زده بود و خیلی ناراحت بود.

خانم معلّم به خرس کوچولو نگاه کرد و با لبخند گفت:
«بچه‌ها، آیا می‌دانید چرا خدا به ما چشم داده است؟
سنباب دست خود را بلند کرد و پاسخ داد: ما با چشم،
می‌بینیم و از دیدن چیزهای زیبا لذّت می‌بریم.
خانم معلّم گفت: بچه‌های عزیز، کسانی هستند که برای بهتر
دیدن، عینک به چشم می‌زنند.
خرس کوچولو خندید و گفت: من هم با عینک بهتر می‌بینم.

بدانیم که

آموزگار لبخند زد.

آموزگار خندید.

سنجاب پاسخ داد.

سنجاب جواب داد.

لبخند زد: خندید

پاسخ داد: جواب داد

فکرکن و بگو

• خرس کوچولو با چه چیزی بهتر می‌دید؟

• چرا خدا به ما چشم داده است؟

• آیا شما از عینک استفاده می‌کنید؟

به تصویرهای بالا نگاه کن.

★ داستان تصویرهای بالا را تعریف کن.

★ آیا شما به دندان پزشکی رفته‌ای؟

بگرد و پیدا کن

★ کلمه‌های زیر را در متن درس پیدا کن.

خجالت – می‌بینیم – عینک – پاسخ داد – سنجاب

بیاموز و بگو

جمله‌های زیر را می‌خوانم به دقت گوش کن.

پدر به خانه آمد.

رضا یک توپ پیدا کرد.

مریم کتاب دارد.

در پایان بیشتر جمله‌ها **نقطه** (.) می‌گذاریم.

☆ حالا تو بگو

جمله‌های زیر را بخوان.

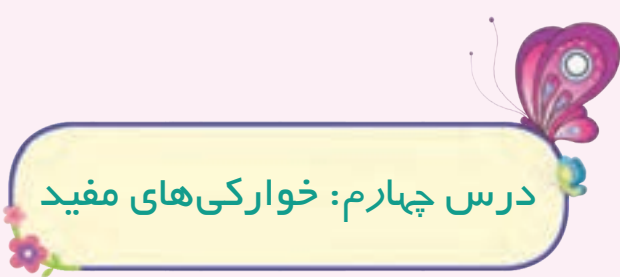
فرید عینک می‌زند.

آن‌ها به خانه رفتند.

او درس می‌خواند.

☆ علامت **نقطه** (.) را در درس پیدا کن.

درس چهارم: خوارکی‌های مفید

روز شنبه در کلاس جشن غذای مفید برپا بود.
سارا یک سبد میوه و مریم یک پاکت شیر به کلاس آورد.
آزاده هم نان، پنیر و سبزی آورده بود.
هر یک از آن‌ها در مورد خوراکی‌هایی که به کلاس آورده بودند، صحبت کردند.

سارا گفت: خوردن میوه، باعث سلامتی بدن و شادابی پوست می‌شود.

مریم گفت: خوردن شیر، برای سلامتی دندان‌ها مفید است. آزاده سبد خوراکی خود را روی میز گذاشت.

او گفت: نان، پنیر و سبزی هم یکی از خوراکی‌های مفید و سالم است.

در پایان همه‌ی دانش‌آموزان شروع به خوردن خوراکی‌های مفید کردند.

بدانیم که

سوپ یک غذای مفید است.

سوپ یک غذای پرفایده است.

او به پایان کتاب رسید.

او به آخر کتاب رسید.

مفید: پرفایده

پایان: آخر

فکرکن و بگو

• بچه‌ها چه خوراکی‌هایی به کلاس آوردند؟

• نام خوراکی که برای سلامتی دندان مفید است را بگو.

• شما چه غذایی دوست داری؟

ببین و بگو

به تصویرهای بالا نگاه کن.

★ برای هر تصویر یک جمله بگو.

★ کدام یک از کارهای بالا درست است؟ بگو

بگرد و پیدا کن

★ نام چند خوراکی مفید را در متن درس پیدا کن.

★ کلمه‌های زیر را در متن درس پیدا کن.

غذای مفید – برپا بود – خوراکی – آورده بود – سلامتی

جمله‌های زیر را می‌خوانم به دقت گوش کن.

زهرا به مدرسه می‌رود.

او به مدرسه می‌رود.

محمّد از بازار آمد.

او از بازار آمد.

🌸 حالا تو بگو

زهر ا به پارک می‌رود.

علی کتاب می‌خواند.

..... به پارک می‌رود.

..... کتاب می‌خواند.

🌸 کلمه‌های (گذاشت – می‌شود – او) را در متن درس پیدا کن.

شیر

به به چه طعم خوبی!
خوشمزه و سفید است
هر روز می‌خورم شیر
چون واقعاً مفید است
با خوردن دو لیوان
قدم رسیده اینجا
حتماً دو سال دیگر
من می‌رسم به بابا

برگرفته از شعر
سعید موسوی‌زاده

دانی و خوراکی مفید

در جنگل سبز نزدیک مدرسه، یک روباه خوراکی‌های

غیر مفید می‌فروخت. آن روز، دانی از روباه،

لواشک خرید و به مدرسه رفت. در حیاط مدرسه

لاکی و برفی مشغول خوردن میوه بودند.

دانی به آن‌ها گفت: من امروز از روباه،

لواشک خریدم که با هم بخوریم.

لاکی گفت: مادرم همیشه به من
می‌گوید:

خوراکی‌های روباه بهداشتی نیست
و باعث بیماری می‌شود.

برفی گفت: بهتر است به جای لواشک،
این میوه‌های خوشمزه را بخوریم.

فصل سوم

اخلاق فردی و اجتماعی

درس پنجم: یک تصمیم درست

آن روز، وقتی علی از مدرسه برگشت ناراحت بود؛ به مادر سلام کرد و یک گوشه نشست.

مادر پرسید: علی جان چرا ناراحتی؟

او گفت: امروز آموزگار از من درس پرسید و من به درس جواب ندادم. خانم معلم ناراحت شد، من خیلی خجالت کشیدم.

